

Bohaterska obrona Sewastopola 1854-1855 i rosyjska „tielniaszka”

„Tielniaszka” – symbol męstwa, wytrwałości i przynależności do rosyjskich elitarnych jednostek specjalnych

„Tielniaszka” to zasadniczy element umundurowania rosyjskich Wojsk Powietrznodesantowych, specnazu i Marynarki Wojennej. Noszą ją także oddziały Straży Granicznej i OMON-u, czyli Oddziału Mobilnego Specjalnego Przeznaczenia – jednostki specjalnej Gwardii Narodowej (wcześniej Milicji, przemianowanej w 2011 r. na Policję).

Historia rosyjskiej „tielniaszki” sięga XIX w. Została ona wprowadzona do Marynarki Wojennej 19 sierpnia 1874 r. przez wielkiego księcia Konstantego Mikołajewicza Romanowa jako nowoczesny element rosyjskiego umundurowania, zastępujący niewygodne i ciasne mundury. Była ona wzorowana na pasiastych bluzach francuskich marynarzy i rybaków z Bretanii, którzy nosili je, by wyróżnić się na morzu i być widocznymi w razie katastrofy morskiej.

Kolorystyka „tielniaszki” określa rodzaj formacji bądź wojsk, do których przynależy jej posiadacz. Podstawowym wariantem jest „tielniaszka” w biało-błękitne (jasnoniebieskie) pasy, noszona przez Wojska Powietrznodesantowe oraz Specnaz. Koszulki biało-granatowe (ciemnoniebieskie) noszone są przez Marynarkę Wojenną, biało-czarne – przez piechotę morską i OMON, zielone – przez oddziały Straży Graniczne. Istnieje także wersja w kolorze bordowym (ciemnoczerwonym). Przynależy ona oddziałom specjalnym Federalnej Służby Wojsk Gwardii Narodowej Rosji (Rosgwardii).

„Tielniaszka” stała się symbolem męstwa, wytrwałości i heroizmu podczas oblężenia Sewastopola, które miało miejsce w okresie od października 1854 r. do września 1855 r. Oblężenie to trwało 349 dni i zapisało się w dziejach Rosji jako jedno z najbardziej krwawych i heroicznych wydarzeń, porównywalnych z tymi, które miały miejsce w czasie trwania Wielkiej Wojny Ojczyźnianej.

Wojna krymska 1853-1856 a Sewastopol

W połowie XIX w. zaostrzyła się walka między mocarstwami europejskimi o wpływy na Bliskim Wschodzie. Rywalizacja ta zaostrzyła stosunki między Rosją a Turcją, co doprowadziło do wybuchu wojny między nimi. Konflikt ten przerodził się w wojnę z koalicją, w skład której wchodziła Wielka Brytania, Francja, Turcja i Sardynia. Działania wojenne w czasie tej wojny były prowadzone nad Dunajem i na wybrzeżu kaukaskim. Najważniejsze jednak i najbardziej decydujące starcia rozgrywały się na Krymie. Dlatego też wojna ta, która miała miejsce w latach 1853-1856, określana jest mianem wojny krymskiej.

Zarzewiem wojny krymskiej był spór pomiędzy duchowieństwem katolickim i prawosławnym o nadzór nad kościołami chrześcijańskimi w Palestynie, która należała wówczas do Turcji. Stosunki dyplomatyczne między Rosją a Turcją zostały zerwane, a w czerwcu 1853 r. 80-tysięczna armia rosyjska przekroczyła granice Mołdawii i Wołoszczyzny.

Pełnomocnicy wszystkich mocarstw zwołali konferencję w Wiedniu, mającą na celu ustalenie sposobu rozwiązania zaistniałego kryzysu. Turcja, popierana przez Anglię, odmówiła rozpoczęcia rozmów z Rosją, dopóki wojska rosyjskie nie opuszczą księstw naddunajskich. Porozumienie nie zostało osiągnięte, w wyniku czego wojska tureckie rozpoczęły natarcie nad Dunajem, na granicy azjatyckiej i na wybrzeżu kaukaskim.

Pierwszą wielką bitwę stoczono na południowym wybrzeżu Morza Czarnego, pod Synopą. Eskadra rosyjska zniszczyła eskadrę turecką i wzięła do niewoli admirała tureckiego i oficerów. W marcu 1854 r. Anglia i Francja wypowiedziały wojnę Rosji. Wojska tureckie otrzymały posiłki i rozpoczęły ponownie ofensywę nad Dunajem i na Kaukazie Południowym.

Na początku Rosja odnosiła zwycięstwa, nie dopuszczając do lądowania desantów angielskich i francuskich. Armie tych dwóch państw odniosły dotkliwe straty w czasie ataku na Pietropawłowsk Kamczacki i na Kołę. Na Kaukazie Południowym wojska tureckie zostały rozbite w bitwie pod Kiuriuk-Daro, zaś nad Dunajem armia rosyjska przeszła do kontrofensywy i rozpoczęła oblężenie twierdzy Sylistry. Jednakże w późniejszym czasie szala zwycięstwa zaczęła przechylać się na stronę koalicji antyrosyjskiej. Flota rosyjska nie mogła sprostać angielskim i francuskim okrętom parowym i została zablokowana w swych bazach w Kronsztadzie, Sewastopolu i Sweaborgu.

We wrześniu 1854 r. na Krymie wylądowały wojska sojusznicze, skupiające siły Wielkiej Brytanii, Francji i Turcji. W bitwie pod Almą rozbiły one armię rosyjską i podeszły pod Sewastopol.

Przebieg oblężenia Sewastopola

Głównym punktem oparcia Rosji na Morzu Czarnym była twierdza morska i port wojenny Sewastopol. Od strony morza twierdza ta była dobrze ufortyfikowana, jednakże od strony lądu Sewastopol nie posiadał jakichkolwiek umocnień.

Na początku września 1854 r. flota angielsko-francuska wysadziła pod Eupatorią desant w celu zawładnięcia Sewastopolem od północy. Nie napotkawszy oporu, 62-tysięczna armia Anglików, Francuzów i Turków ruszyła wzdłuż wybrzeża na Sewastopol.

Obroną Sewastopola kierowali admirałowie P.S. Nachimow i W.A. Kornilow. Aby zagrozić flocie przeciwnika wejście do zatoki, zatopili oni część rosyjskich okrętów, natomiast załogi pozostałych jednostek pływających skierowali na linię obrony, gdzie przetrzucili część dział okrętowych. Wokół Sewastopola zbudowano osiem bastionów, uzbrojonych w ciężką artylerię, zamieniając miasto w prawdziwą twierdzę. Gdy armia sojusznicza zbliżyła się do Sewastopola w zamiarze zdobycia fortecy łatwym i szybkim szturmem, natrafiła ona na silną linię fortyfikacyjną.

5 października 1854 r. otworzono na fortecę silny ogień artyleryjski. W czasie pierwszego bombardowania zginął admirał Kornilow. Po jego śmierci obronę Sewastopola przejął w swe ręce admirał Nachimow. Był on kontynuatorem najlepszych tradycji takich dowódców floty, jak Piotr I i Fiodor Uszakow. Nachimow zapisał się w historii jako zwolennik samodzielnego i oryginalnego rozwoju rosyjskiej morskiej sztuki wojennej. Pod jego kierownictwem stworzono pierścień obronny wokół głównych obiektów Sewastopola.

Z początkiem 1855 r. wojna przybrała jeszcze bardziej intensywny charakter. Nieprzyjaciel zarówno od strony lądu, jak i morza bombardował ogniem artyleryjskim pozycje rosyjskie. 18 czerwca tegoż roku przypuścił on pierwszy generalny szturm, uderzając jednocześnie na szereg bastionów. 28 czerwca Nachimow został poważnie ranny, a po dwóch dniach zmarł. obrońcy Sewastopola zdawali sobie doskonale sprawę z beznadziejności prowadzonej walki, gdy każdy dzień pomnażał liczbę ofiar.

27 sierpnia 1855 r. nieprzyjaciel rozpoczął nowy szturm na twierdzę. Garstka wyczerpanych nieustanną walką żołnierzy i marynarzy przystąpiła do kontrataku. Gdy obrona Sewastopola okazała się już niemożliwa, przeszli oni na rozkaz dowództwa na stronę północną, wysadzając w powietrze składy prochu i amunicji.

Do wydarzeń, ostatecznie przesądzających losy wojny krymskiej, doszło we wrześniu 1855 r. Wówczas to wojska nieprzyjaciela rozpoczęły nowy szturm na Sewastopol, który zadał ostateczny cios zrujnowanemu miastu.

Sewastopol bronił się przez 349 dni, w ciągu których niezwykłym męstwem i ofiarnością wykazali się rosyjscy marynarze i żołnierze. Przetrwali oni grad ognia, jakim nieprzyjaciel zarzucał miasto od kwietnia 1855 r., a także jego szturm, podjęty w maju i czerwcu tegoż roku.

Rosja zmuszona była podpisać traktat pokojowy, na mocy którego zobowiązała się zniszczyć wszystkie twierdze i morskie arsenały wojskowe na wybrzeżu Morza Czarnego, a także wyrzec się prawa utrzymywania swej floty na tym morzu. Bohaterska obrona Sewastopola odegrała jednak ogromną rolę w historii Rosji i stała się symbolem rosyjskiej sławy i chwały.

Wykorzystana literatura:

L. Bazyłow, *Dzieje Rosji 1801-1917*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1977.

L. Bazyłow, *Historia Rosji*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1983.

A. Aksamitowski, M. Franz (red.), *Z dziejów wojen morskich. Studia i szkice*, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2015.